

Stafetmodtager april 2014: Mathias Danbolt

Angela Carter, *The Passion of the New Eve* (Virago, 1992)

Angela Carter (1940-1992) er en av mine favorittforfattere. Hennes romaner er ikke bare skarpe og underholdende, de er også inspirerende og utfordrende teoretisk og filosofisk. Møte med den totale kjønnsforvirring i *The Passion of the New Eve* var en viktig motivasjonsfaktor for at jeg tok en pause fra kunsthistorie for å studere kjønnssteori for mange år siden. I Carters gotisk-dystopiske fremtidsscenario kontrolleres New York av en gjeng bevæpnede Kvinner, som sprenger brudebutikker og har skarpskyttere klare til å skyte menn som ser for lenge på plakater av kvinner utenfor kinoene. Vi følger mannen Evelyn som kommer til New York, og hans forsøk på å navigere i dette landet hvor den heteronormative orden har blitt satt til side av lovløse kvinner med pistoler i hendene. Evelyn blir hurtig kidnappet og tatt ut i ørkenen hvor han blir omgjort til en kvinne, Eve... Det er en fantastisk kompleks og rik roman, som kan leses som en parodi på psykoanalysen og Sigmund Freuds kvinnesyn, samtidig den samtidig tar den for seg alle tenkelige kulturelle forestillinger om kvinner og menn, og leker med dem.

Sara Ahmed, *The Promise of Happiness* (Duke UP, 2011)

Møte med Sara Ahmeds queerfeministiske og antirasistiske forskning har endret måten jeg tenker, analyserer og skriver på. Bøker som *Strange Encounters* (2001), *The Cultural Politics of Emotion* (2004), *Queer Phenomenology* (2006) og *On Being Included* (2012) har det med å dukke opp i litteraturlisten til de fleste tekstene jeg har skrevet i de seneste årene. Boken *The Promise of Happiness* er nok kanskje min favoritt, ettersom den også kan fungere som en form for selvhjelpsbok til hvordan man overlever som en kritisk queerfeminist som ikke klarer å holde munnen lukket i møte med homofobiske, sexistiske og rasistiske utsagn på akademiske seminarer, aktivistmøter, vennefester og familiemiddager. I boken folder Ahmed ut en viktig kritikk mot instrumentaliseringen av lykke i både politiske, medisinske og markedsøkonomiske systemer, og lanserer et forsvar for "feministiske gledesdreperer".

Boken kan leses som en hyllest til den "ulykkelige arven" av problemskapere som har gått før oss. Ahmed gir queer-, feministisk- og antirasistisk ulykkelighet en historie og politisk betydning. Hun trekker på kunnskapen som ligger i de utømmelige arkivene av feministisk fortvilelse og raseri, og utfordrer oss til å se hvordan angrepene på gledesdreping gjør queerfeministisk *politikk* usynlig: «Feminists are read as being unhappy, such that situations of conflict, violence, and power are read as about the unhappiness of feminists, rather than being what feminists are unhappy about.» Det er all grunn til å være ulykkelig i dagens samfunn: Er ikke raseri den eneste fornuftige reaksjonen på forholdene i verden i dag?

Hilton Als, *White Girls* (McSweeney's, 2013)

Hilton Als er en glimrende kunstkritiker og teaterskribent, som skriver for *The New Yorker*. Als har skrevet en rekke fantastiske essays om rase og seksualitet hos afrikansk-amerikanske kunstnere som Kara Walker, men *White Girl* er ikke en samling av "greatest hits" av hans kunstkritiske essays. For selv om boken inneholder en rekke tekster publisert i *The New Yorker*, om profiler som Michael Jackson, Richard Pryor, Truman Capote og andre kunstnere, fremstår boken mer som en merkelig roman hvor det essayistiske, selvbiografiske, kritiske, teoretiske og erotiske samles i en lang strøm. Bokens lengste tekst, åpningsessayet "Tristes Tropiques", trekker leseren inn i en intens beskrivelse av Als langvarige men uforløste kjærlighetsforhold til en sort heteroseksuell mann SL. En sterk desorienterende tekst som følger begjærets ustyrlige retninger, og hvor spørsmål om kunst, rasisme, og (homo)seksualitet blir tatt opp til forhandling på en så skarp og sårbar måte som jeg sjeldent har sett før.

Roland Barthes, *The Neutral: Lecture Courses at the College de France* (Columbia UP, 2007)

Folk sier ofte at akademiske analyser ødelegger gleden ved litteratur og kunst. Ofte skyldes nok dette at skarpe akademiske analyser piller ved bekvemme selvfølgheter, privilegier og posisjoner, og utfordrer folk til å revurdere saker og ting. Men andre ganger kan nedstemtheten stamme fra erfaringen av hvordan spennende og levende stoff begrenses eller reduseres i oversettelsesprosessen til den nøkterne akademiske prosa. Det er denne depresjonen Roland Barthes skriver om i innledningen til boken *Sade / Fourier / Loyola*, hvor han vektlegger betydningen av å behandle tekst som et nytelsesobjekt: "Nothing is more depressing than to imagine the Text as an intellectual object (for reflection, analysis, comparison, mirroring, etc.). The Text is an object of pleasure." Jeg har lenge vært sterkt inspirert av Barthes fokus på lysten i teksten, og hans utfordring av grensene mellom intellektuell analyse og nytelsesfull erfaring, som i *Sade / Fourier / Loyola* hvor han beskriver hvordan han streber etter å "leve med" forskningsobjektene sine: "it is a matter of bringing into our daily life the fragments of the unintelligible [...] that emanate from a text we admire". Som så mange andre har jeg et sterkt begjærlig forhold til Barthes' tekster, og jeg "lever med" dem ettersom de daglig preger både hvordan jeg skriver og ser på verden. I de siste årene har jeg vært spesielt opptatt av forelesningsnotatene hans til serien om *The Neutral*. Selve figuren om det "neutre"/"nøytrale" løper gjennom hele forfatterskapet hans, fra *Writing Degree Zero* (1953) til *Roland Barthes by Roland Barthes* (1975) og *The Pleasure of the Text* (1973), men det utfoldes for alvor først i denne fantastiske forelesningsserien. Det "nøytrale" beskriver ikke en distansert, desinteressert avstandstagen fra personlige investeringer i problemstillinger. For Barthes er det "nøytrale" snarere en posisjon fylt av begjær etter å opprettholde nyanser og friksjon i møte med problemfylte materialer. Det "nøytrale" beskriver derfor en begjærlig tilgang som leker med motsetningenes konfliktfylte spill gjennom det han kaller et "principle of nonexhaustion" som motsetter seg forutsatte kategorier og posisjoner.

Franco Bifo Berardi, After the Future (2010)

Den italienske Autonomia-teoretikeren Bifo synes å være allestedsnærværende i kunstfeltet i dag. Bifo var en av de sentrale aktørene i den nye venstrefløysaktivismen som vokste frem i Italia i tiden etter studentopprøret i 1968. Han var med på å grunnlegge det innflytelsesrike tidsskriftet *A/traverso* i 1975 og var med til å lave den revolusjonære piratradioen *Radio Alice* mellom 1976-78. I motsetning til mange av hans venner, som Felix Guattari og Antonio Negri, har Bifo for alvor først nådd den engelskspråklige teoretiske horisonten nå etter at noen av hans viktige bøker om affektivt arbeid, subjektivitet og begjær i vår tids "kognitive kapitalisme" har blitt oversatt, som *The Soul at Work: From Alienation to Autonomy and Precarious Rhapsody: Semio-capitalism and the Pathologies of the Post-Alpha Generation* i 2009. Dette er også temaer i den lille fine essaysamlingen *After the Future*, hvor Bifo folder ut en diagnose over betingelsene for kritisk tenkning i en tid preget av overarbeid, stress, overforbruk, og normalisert økonomisk krisetilstand. I et oppgjør med kapitalismens investering i en progressiv vekst- og fremtidsstankegangen argumenterer Bifo for betydningen av en "radikal passivitet" – en tilbaketrekning fra kapitalismens maskulinistiske politiske aktivistiske kultur som med sin hastige progresjonsdrift ikke bare sliter folk ut, men også ødelegger betingelsene for menneskelige relasjoner og sensibiliteter.

Katarina Bonnevier, Behind Straight Curtains (Axl Books, 2007)

Katarina Bonneviers bok *Behind Straight Curtains* er en av mine helt store favoritter. Boken forførte meg fra første stund, og jeg har lest denne nesten 500 sider lange doktorgradsavhandlingen i arkitektur mange ganger. Jeg har ikke villet bevege meg ut av rommene boken har ført meg inn i – arkitektoniske, historiske, teoretiske og festlige rom fylt av åpenlys flørting og ikke-normativt begjær. *Behind Straight Curtains* er kort sagt ingen tradisjonell doktorgradsavhandling. Faktisk bryter den med nærmest alle mine forventninger til en vitenskapelig tekst: Bonnevier har strukturert avhandlingen som et lesedrama i tre akter, innrammet av en kort innledning, og et lengre teoretiserende etterord. Hovedpersonen i *Behind Straight Curtains* er "Foreleseren" ("The Lecturer") – en karakter som i følge bokens rolleliste er tett basert på forfatteren, forskeren og arkitekten Katarina Bonnevier. Handlingen i hver av stykkets tre akter tar utgangspunkt i en forelesningssituasjon, der Foreleseren foretar forskjellige arkitektoniske analyser med et queerfeministisk perspektiv. Det er altså forholdet mellom kjønn, seksualitet og arkitektur som står sentralt, og hvordan disse størrelsene forholder seg til hverandre får vi grundig demonstrert gjennom analyser av tre forskjellige byggverk: Eileen Grays *E.1027*, Selma Lagerlöfs *Mårbacka* og Natalie Barneys "The Salon of the Amazone" i huset sitt i 20 rue Jacob i Paris. Teksten er satt opp som et skuespill, med scenerhenviinger og replikker, og det går ikke stille for seg i timen. Med queerfeministiske teorier om performativitet, repetisjon og parodi går Bonnevier løs på kritiske undersøkelser av de uuttalte normene og ideologiene som repeteres og siteres i forskjellige bygninger. Hun kritiserer heteronormative arkitektoniske strukturer, og leter etter motstandsstrategier og alternative romforståelser i boligene til Gray, Barney og Lagerlöf. Bonnevier viser hvordan det ikke er bare mennesker for formgir bygninger, men at bygninger også er med på å forme oss

som bruker og agerer i dem. Forholdet mellom arkitektur og mennesker går altså begge veier, og Bonnevier argumenterer overbevisende for at arkitektur fungerer som en (av flere) subjektsproduserende faktor(er). For å synliggjøre utvekslingene i denne interaktive arkitekturforståelsen, skriver Bonnevier analysene som "enactments of architecture". *Behind Straight Curtains* handler altså ikke bare om arkitektur som hendelse – teksten *gjør* også det den skriver.

Judith Butler, *Frames of War: When is Life Grievable?* (2009)

Det er vanskelig å velge ut en av Judith Butlers bøker, for hennes forfatterskap er så viktig og rikt, og hun har vært en enorm inspirasjonskilde for meg, for som så mange andre. I den skandinaviske resepsjonen av Butler er det dog ofte kun hennes tidlige bøker som *Gender Trouble* (1990) og *Bodies that Matter* (1993) det refereres til, og hennes senere bøker synes ofte å bli stemoderlig behandlet ettersom folk synes å mene at hun her vender seg vekk fra kjønn og seksualitet for å rette fokus på sorg, krig og død. Men for meg å se legger bøker som *Precarious Life* og *Frames of War* seg i en viktig forlengelse av hennes interesse i å undersøke de (bio)politiske systemer som gjør forskjellige kropper gjenkjennelige som levedyktige kropper, med mulighetsbetingelser for et verdig liv. Mens fokuset tidlig i hennes forfatterskap har ligget på de politiske effektene av ulike rammeverk som kjønner, seksualiserer og rasialiserer kropper, fokuserer *Precarious Life* og *Frames of War* på de rammene som definerer hvilke liv som får lov å telle som liv i samtidens normaliserte unntakstilstand under "krigen mot terror". Butlers diskusjoner av sørgbarhetens politikk, kroppers grunnleggende sårbarhet, av politiske affekter og affektive politikker er hamrende viktig.

Ann Cvetkovich, *Depression: A Public Feeling* (Duke UP, 2011)

"Depressed? It might be political!" står det på en plakat båret av en av de mange badekåpeklede deltagerne i "Den internasjonale paraden for politisk deprimerte" i Chicago. Paraden, som arrangeres av Feel Tank Chicago – en undergruppe av forsknings- og aktivistnettverket Public Feelings – forsøker å gjøre negative følelser til en ressurs for kollektiv politisk handling. Ønsket om å avsykeliggjøre negative følelser, om å flytte fokus fra individuell medisinsk behandling til politisk kritikk, henter inspirasjon fra kulturteoretikeren Ann Cvetkovichs queerfeministiske arbeider om politiske følelser. Cvetkovich er professor i engelsk litteratur og kvinne- og kjønnsforskning ved University of Texas i Austin, og er en av drivkreftene bak Public Feelings-nettverket sammen med forskere som Lauren Berlant, Kathleen Stewart, Deborah Gould og Mary Patten. Forholdet mellom følelser og politikk har vært i sentrum av Cvetkovichs praksis siden hennes første bok, *Mixed Feelings: Feminism, Mass Culture, and Victorian Sensationalism* utkom i 1992, og tekstene hennes er blitt viktige omdreiningspunkter i den såkalte "affektive vendingen" i

del av amerikansk kulturforskning. Hennes seneste bok, *Depression: A Public Feeling* tar utgangspunkt i hennes egen erfaring med depresjon, og trekker veksler på hennes tidligere arbeider om den kritiske og terapeutiske verdien i politiske og kunstneriske felleskaper. Mens fokuset i tidligere bøker som *An Archive of Feelings: Trauma, Sexuality, and Lesbian Public Cultures* (2003) har vært på subkulturer, undersøker hun nå de offentlige følelsene som preger miljøet hun omgis av på dagtid: universitetet. Det nye prosjektet stiller spørsmål ved målestokkene som preger en stadig mer kommersialisert universitetsverden. Hva slags suksesskriterier er det "kognitariatet" (som Franco Bifo Berardi kaller oss universitetsarbeidere) reproducerer, og tidvis dyrker, uten videre refleksjon? Utmattelse, stillstand, blokkering og depresjoner preger mange forskeres hverdag, og Cvetkovichs bok åpner opp en større diskusjon om effektene av de utrygge rammevilkårene og det stigende arbeidspresset som spesielt synes å ramme stipendiater og andre midlertidig ansatte i dag. Cvetkovichs politisering av akademikers depresjoner knytter an til en voksende kritikk av de psykiske og fysiske effektene av at økonomiske vekstkalkyler fungerer som den altomfattende målestokken i dagens samfunn. Cvetkovichs arbeid med depresjon som en "offentlige følelse" insisterer ikke bare på at det personlige er politisk, men viser også at kollektiv kritikk kan fungere som en kreativ og effektiv antidepressiv.

Jennifer Doyle, *Hold It Against Me: Difficulty and Emotion in Contemporary Art* (Duke UP, 2013)

Jennifer Doyles bok er på mange måter den perfekte "companion-piece" til Maggie Nelsons *The Art of Cruelty*. Doyles bok retter fokus på en rekke feministiske og queere samtidskunstnere som har blitt sett på som "kontroversielle", og hvis verk ofte har blitt møtt med ekstrem motstand og avvisning i kunststoffentligheten. I sine lesninger av verk av David Wojnarowicz, Ron Athey, Aliza Shvarts, Thomas Eakins, Carrie Mae Williams og Franko B, viser Doyle hvordan kunstverk som bruker følelser som kunstnerisk medium ofte blir forenklet og forkastet som "skandaløse" og "kontroversielle". Doyle demonstrerer hvor viktig det er å gjenette den lange tradisjonen for å se følelser og kritikk som motsetninger, og viser betydningen av å utvikle teoretiske og analytiske perspektiver som kan ta vanskelige kunstverk alvorlig. Jeg gleder meg til å kunne undervise med Doyles bok, for hennes måte å analysere og tilnærme seg vanskelige etiske og politiske kunsthistoriske og kunstteoretiske spørsmål gjennom næranalyser representerer kritisk kulturteori når det er skarpest og aller mest relevant.

K. Sello Duiker, *The Quiet Violence of Dreams* (NB Publisher, 2001)

Den Sør-Afrikanske forfatteren K. Sello Duiker er et forholdsvis nytt bekjentskap for meg, men hans romaner har gjort dypt inntrykk. I *The Quiet Violence of Dreams* møter leseren Tshepo, en ung sort

student som er tvangsinnlagt på et psykiatrisk sykehus med diagnosen “cannabis-påvirket psykose”. Men det er tydelig at det ikke er Tshepo som egentlig er syk, men derimot det samfunnet han lever i – et samfunn preget av strukturell rasisme, homofobi, vold, overgrep og fattigdom. I likhet med Duikers debutroman *Thirteen Cents* (2000) tegner *The Quiet Violence of Dreams* et annet bilde av livet i Cape Town enn det de fleste hvite (turister) kommer i kontakt med – et liv hvor effektene av apartheid styret fortsatt er merkbare for mulighetsbetingelsene for å leve et verdig liv.

David Eng, *The Feeling of Kinship: Queer Liberalism and the Racialization of Intimacy* (Duke UP, 2011)

David Engs forskning opererer i feltet hvor begjær, seksualitet og rase foldes inn i hverandre, og hans interseksjonelle analytiske optikk har vært sentralt for både kritisk adopsjonsforskning, queerteori, psykoanalytisk kulturstudier og antirasistisk forskning. Jeg har spesielt lært mye av Engs historiepolitiske kritikk av fargeblindhetens språk i USA, og hans insistering på hvordan forståelser av kjønn og seksualitet alltid allerede er preget av rasialiserte logikker. *The Feeling of Kinship* er en rik bok som tar opp en rekke forskjellige eksempler om rasialiseringen av intimitet, seksualitet og historie. Boken starter med en glimrende analyse av den amerikanske høyesteretts banebrytende avgjørelse i rettsaken Lawrence v. Texas fra 2003, hvor sodomilovgivning endelig ble avskaffet i USA. Rettsaken har blitt stående som et landemerke i kampen for homoseksuelles rettigheter i USA, og har gjentatte ganger blitt sammenlignet med historiske rettsaker om rase i forlengelse av borgerrettighetsbevegelsen, som desegregeringen av skolesystemet i USA i 1954, og opphevingen av forbudet mot at sorte og hvite kunne gifte seg i 1967. Men Eng viser at slike analogier er problematiske, ettersom det kan få det til å fremstå som om rasismen hører fortiden til, mens homofobi er nåtidens kampsak. Hva er det som må glemmes i Lawrence v. Texas-rettsaken for at fortellingen om fremgang og frihet for homoseksuelle kan fortelles? Svaret er ikke overraskende rase. I sin nærlesning av rettsaken viser Eng at bakgrunnen for at politiet i 1998 brøt inn i huset til den hvite mannen Lawrence, der de fant ham i seksuell omgang med Garner, som er afrikansk-amerikaner, var at politiet hadde blitt oppringt av en tredjepart som hevdet å ha sett en gal sort mann i nærheten av Lawrences hus. Det var denne rasistiske fortellingen om en skytegal sort mann som hadde fått politiet til å reagere umiddelbart, og som førte til at de brøt seg inn i huset der de fant Lawrence og Garner i en “intim” situasjon, som de ble fengslet for, ettersom “sodomi” var ulovlig i staten. Eng er interessert i hvordan det kan ha seg at denne saken som begynte som en rasistisk anklage uten hold i virkeligheten, endte opp med å bli vendepunktet for homoseksuelles rettigheter, og hvor spørsmålet om rasisme forsvant mens seksualiteten “seiret”. Engs analyser viser tydelig farene når seksualisering og rasialisering sees som uavhengige prosesser, og boken demonstrerer glimrende betydningen av interseksjonelle optikker på rase, seksualitet og kjønn.

Athena Farrokhzad, Vitsvit (Albert Bonnier, 2013)

“Min bror sa: Det enda språk du kan fördöma förgripelsen på är förgriparens språk och förgriparens språk är ett språk som uppfanns för att rättfärdiga förgripelsen” I likhet med Julie Steen-Knudsens *Atlanterhavet vokser* adresserer også Athena Farrokhzads diktsamling *Vitsvit* spørsmål om hvithet, makt, rasisme og marginalisering, men formen og stilen er radikalt forskjellig. Hvor Steen-Knudsens diktsamling undersøker hvithetens dominans sett fra en hvit kvinnes perspektiv, beskriver *Vitsvit* møtet med hvithetens hegemoni sett fra den rasialiserte ikke-hvite migrantfamilien. Mens *Atlanterhavet vokser* har en tydelig jeg-forteller, skrives jeg-fortelleren frem i *Vitsvit* gjennom et kor av familiemedlemmenes stemmer: Far, mor, bror snakker om, til og rundt jeg-fortelleren om migrasjon, om vold, om Sverige, om revolusjon, og om kritikkens vanskelige mulighetsbetingelser, som i sitater over. I Farrokhzads diktsamling står teksten skrevet i hvit på sorte bjelker som løper over sidene, som for å markere ønske om at ordene kan tre frem på en annen bakgrunn enn den normaliserte såkalte “nøytrale” hvitheten som fungerer som den umarkerte målestokk i et fargeblindt Skandinavia preger at strukturell rasisme.

Christian Yde Frostholt: Paris - en brugsanvisning (* asteriks, 2013)

Det er fristende å si at Christian Yde Frostholt's lille bok *Paris – en brugsanvisning* er den perfekte bok å ha med seg på en reise til Paris – eller hvis man vil ta en imaginær reise til denne alltid fascinerende byen. Frostholt's bok er utgitt i forbindelse med prosjektet The Piccadilly Exhibition Company sitt utstillings- og boksprosjekt i 2013, hvor seks kunstnere ble invitert til å skrive alternative reisebøker. Men Paris er ingen vanlig reisebok, for referansen i bokens tittel til den franske forfatteren Georges Perecs *Livet – en bruksanvisning* gir en indikasjon på hva slags Paris som vi her får en veiledning til: Frostholt leder leseren inn i Perecs forfatterskap og inn i Perecs Paris – på et lettere perecsk vis med regler og retningslinjer. Men *Paris – en brugsanvisning* er ingen vanlig innføring i Perec heller, for gjennom tekst og fotografier har Frostholt skapt et vakkert essay hvor møte med Paris og Perec setter i gang en rekke refleksjoner om hukommelse, historie, språk, lesning, politikk og begjær.

Amelia Jones, *Seeing Differently: A History and Theory of Identification in the Visual Arts* (Routledge, 2012)

Amelia Jones er et av mine store forbilder som forsker og formidler. Hennes bøker om feministisk kunsthistorie, performancekunst, performativitetsteori, avantgardekunst, og så videre har hatt virkelig stor betydning for meg, og jeg vender stadig tilbake til bøker som *Body Art/Performing the Subject* (1998), *Self/Image* (2006), og antologier som *Performing the Body/Performing the Text* (1999). Hennes nyeste bok *Seeing Differently* (2012) er kanskje en av hennes mest ambisiøse – og viktigste. Boken responderer på de mange forestillingene om at vi nå lever i en tid preget av post-identitet, post-rasistisk, post-feministisk og post-politisk virkelighet. I motsetning til slike bombastiske påstander om at vi er “ferdig” med identitet, argumenterer Jones grundig for hvorfor spørsmål om identifikasjon er fundamentalt for enhver forståelse av relasjonalitet. I kontrast til de binære forståelsene av identitet som ligger under de dominerende filosofiske og kunsthistoriske forståelser av feltet fra opplysningstidens tankegods til avvisningen av identitetens betydning i dag, utfolder Jones en ikke-binær teori om identifikasjon. Med inspirasjon fra feministisk, queerteoretisk og anti-rasistisk forskning legger Jones rammene for en ny kunsthistorisk metode med vekt på identifikasjonens bevegelige og foranderlige politiske betydning i måten vi gjenkjenner og fortolker kunstverk så vel som forskjellighet mer generelt. Hos Jones møter man en kunsthistoriker som ikke bare er teoretisk investert i “radikal relasjonalitet”, men som skriver og forsker på en måte som åpner opp for nye politiske, teoretiske, historiske, tidslige og begjærlige møter.

Derek Jarman, *Modern Nature* (Vintage, 1991)

Jeg er en stor fan av den britiske filmskaperen, billedkunstneren og forfatteren Derek Jarman (1942-1994). Jarman er nok for mange mest kjent som mannen bak queere kultfilmer som *Sebastiane* (1976) og *The Angelic Conversation* (1985) og eksperimentelle portrettfilmer som *Caravaggio* (1986) og *Wittgenstein* (1993). Jarmans forfatterskap er mindre kjent, men ikke mindre viktig. Et godt sted å starte er hans vakre essaysamling om farver *Chroma: A Book of Color - June '93* (1993) som han skrev mens han var ved å miste synet, kort tid før han døde av aids-relaterte komplikasjoner. Jeg er ellers spesielt glad for boken *Modern Nature*, som rommer Jarmans dagbøker fra 1989 og 1990. Etter Jarman fant ut at han var hiv-positiv i 1986 kjøpte han en liten hytte tett på havet i Dungeness i England, hvor han dyrket en liten vakker have i det golde forblåste landskapet. Haven rundt Prospect Cottage står i sentrum for nedtegnelsene i *Modern Nature*, og fungerer som et omdreiningspunkt i hans refleksjoner om film, politikk, aids-krisen, homokamp, vennskap og døden.

Jamaica Kincaid, *Lucy* (Farrar Straus & Giroux, 1990)

Jamaica Kincaid er i likhet med Wojnarowicz en ordentlig gledesdreper. Karakterene i Kincaids romaner er ofte fylt av raseri og fortvilelse over kolonialismens uferdige historie og effektene av den strukturelle rasismen som preger "frihetens" USA. I romanen *Lucy* møter vi Lucy Josephine Potter som har reist fra Antigua i Karibien til USA som aupair. Lucy blir stadig anklaget av sin hvite værtsfamilie og sin hvite kjæreste for å "ødelegge den gode stemningen" med sine kritiske kommentarer og sitt såkalte "negative" blikk på frihet. Men Lucys hvite venner forstår ikke at hennes raseri er en naturlig og viktig reaksjon på at hvordan rasismen som preger det amerikanske samfunnet allerede har ødelagt hennes muligheter for å ha det hyggelig. Lucys historie viser tydelig hvordan kritikere som *påpeker* problemer ofte selv blir sett på som *problemet*. Kincaids romaner inneholder et rikt arkiv over figurer som vi med Sara Ahmed kan kalle "feminist killjoys", og som Kincaid påpeker i et intervju er det å drepe glede nettopp sentralt hvis vi skal begynne å forestille oss en annen verden:

It's nice to know that when you sit down to enjoy a plate of strawberries, somebody got paid very little so that you could have your strawberries. It doesn't mean the strawberries will taste different, but it's nice to enjoy things less than we do. We enjoy things far too much, and it leads to incredible pain and suffering.

José Esteban Muñoz, *Cruising Utopia: The Then and There of Queer Futurity* (NYU Press, 2009)

José Esteban Muñoz døde plutselig etter kort tids sykdom i 2013, og mange av oss som har fulgt ham og hans arbeid bearbeider fortsatt denne altfor tidlige bortgangen av en av de viktigste teoretikerne, underviserne og gledesprederne innenfor performance studier, queerteori, og queer of color critique. Hans viktige bok *Disidentifications: Queers of Color and the Performance of Politics* (1998) har vært sentral for hele min tilgang til kunst og performance både metodisk, teoretisk og etisk. Og Muñoz siste store utgivelse, *Cruising Utopia*, er en av hovedinspirasjonskildene mine i min PhD-achandling *Touching History*. I *Cruising Utopia* vender Muñoz seg til queer performance og billedkunst for å gjentenne utopiens betydning for politisk tenkning. Men det utopiske Muñoz finner hos kunstnere som Kevin Aviance, Fred Herko, Tony Just og Kevin McCarthy er ikke kart over fremtiden eller preskripsjoner for en ny verden. Det er derimot et begjær etter en annen verden, en vilje til å tenke og strekke seg ut over en pragmatisk og dødelig urettferdig nåtid. Muñoz vender seg mot kunstfeltet som en av de få arenaene som gir plass til "queer worldmaking" gjennom det hans kollega Jill Dolan har kalt "utopiske performativer": flyktige øyeblikk hvor vi kjenner og føler at verden kan fungere på andre måter. Utopiske performativer *gjør* noe med oss – de trener forestillingsevnen og gir næring til begjæret i nåtiden om politisk og kulturell forandring. Ved å vekke til live uforløste potensialer i gammel så vel som ny visjonær queerfeministisk politisk tenkning, viser Muñoz at begjæret etter utopiske

performativer ikke handler om å fjerne seg fra virkeligheten, men at dette tvert i mot er *en måte å gjøre nye virkeligheter mulig på*.

Maggie Nelson, *Bluets* (Wave Books, 2009) og *The Art of Cruelty: A Reckoning* (Norton, 2011)

Jeg ble introdusert for Maggie Nelsons forfatterskap i februar i år da jeg var på en forskningsreise i Los Angeles. Nelson underviser på kunktakademiet CalArts, og hennes bøker dukket til stadighet opp i samtalene med kunstnere jeg hadde mens jeg var der. Jeg gikk derfor til innkjøp av hennes to seneste utgivelser, den poetiske essaysamlingen *Bluets* og det kunstkritiske essayet *The Art of Cruelty*, og det er jeg ytterst glad for. Nelson er en av de skarpeste og mest presise skribentene jeg har lest i lang tid. *Bluets* består av 204 korte notater om fargen blå. Den åpner med setningen: "Suppose I were to begin by saying that I had fallen in love with a color." Og *Bluets* er en kjærlighetserklæring til fargen blå, men som med de fleste kjærlighetsforhold er det langt fra fri for konflikter. lyst, sex, kunst, sorg, tap, Goethe, Gertrude Stein, Wittgenstein og Marguerite Duras er bare noen av nøkkelordene for denne samlingen av melankolske begjærstekster. Mens *Bluets* nærmer seg poesien er *The Art of Cruelty* et teoretisk og analytisk forbilledlig essay om etikk og politikk i møte med estetiseringen av vold og ondskap i både modernistisk kunst og samtidskunsten. Nelson skriver frem en annen kritisk historie om kunstneriske avantgardebevegelser ved å la representasjon av vold og ondskap være omdreiningspunktet for diskusjonen. Og Nelson leverer en rekke overraskende og tankevekkende gjenlesninger av kunstnerskapene til blant annet Francis Bacon, Yoko Ono, Ryan Trecartin og Chris Burden, og hun skyr ikke vekk fra å gå i kjøttet på teoretikere som Nicolas Bourriaud og Claire Bishop.

Jasbir Puar, *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times* (Duke UP, 2007)

Jasbir Puars bok *Terrorist Assemblages* er en av queerteoriens seneste hovedverker, og lesningen av denne boken har fått meg til å gjenvurdere og gjentenke mange av mine egne teoretiske og politiske prioriteringer. Puar analyserer hvordan møtepunktene mellom kjønn, seksualitet, rase og nasjonalitet har blitt rekonfigurert under krigen mot terror og i fremveksten av nye rasistiske sikkerhetsregimer. Med utgangspunkt i USA, viser Puar hvordan enkelte hvite homoseksuelle subjekter har blitt inkludert og foldet inn i nasjonens selvforståelse som "moderne" og "progressiv" – på bekostning av og medvirkende til å legetimere eksklusjonen av andre ikkehvite "terroristiske" subjekter. Puars analyse av "homonasjonalisme" – møtepunktene mellom homonormativitet og nasjonalisme – seksuell eksepsjonalisme, populasjonsrasisme, og produksjonen av nye queere subjekter i en strukturell rasistisk orden er ekstremt relevant også for en dansk kontekst, som for eksempel Michael Nebeling Petersen har vist i sin viktige PhD-avhandling *Somewhere, over the rainbow: Biopolitiske rekonfigurasjoner af den homoseksuelle figur* (2013).

Adrienne Rich, *What is Found There: Notebooks on Poetry and Politics*

Det er vanskelig å oppsummere hva Adrienne Richs dikt og essays har betydd for amerikansk og internasjonal poesi, litteratur, kvinnekamp, lesbisk politikk, antikrigsbevegelsen, og kjønnsforskningsfeltet. Det var Rich som kom med begrepet “compulsory heterosexuality” i 1980 i sin banebrytende analyse av heteroseksualitet som en normalisert biopolitisk institusjon, som gjennom spesifikke regulerte rammeverk for ekteskap, parforhold og kjærlighet bidro til å opprettholde patriarkalske og homofobiske strukturer. Rich er en av queerteoriens ofte oversette inspirasjonskilder, selv om hennes tankegods (sammen med Monique Wittigs arbeid) var sentralt for for eksempel Judith Butler diskusjon av den “heteroseksuelle matrise” i *Gender Trouble*. Richs politiske kraft kommer like så sterkt til syne i poesien hennes. Når jeg trekker frem *What is Found There*, hennes “notatbok” om poesi og politikk, er det fordi den rummer så mange viktige og vakre påminnelser om estetikkens betydning i kampen mot ulike former for undertrykkelse: “A poem can’t free us from the struggle for existence, but it can uncover desires and appetites buried under the accumulating emergencies of our lives, the fabricated wants and needs we have had urged on us, have accepted as our own.” Begjæret etter en annen verden er sentralt i Richs tenkning, og det er også nettopp her poesi og politikk møtes, i det begge felter handler om å utvide forestillingsevnen vår: “Politics is imagination or it is a threadmill—disintegrative, stifling, finally brutalizing— or ineffectual”.

Bee Ridgway, *The River of No Return* (Dutton, 2013)

Jeg har lenge arbeidet med hvordan våre forståelser av tid og historie fungerer som en politisk kampplass. Nettopp slike kronopolitiske spørsmål står sentralt i Bee Ridgways fantastiske debutroman *The River of No Return*. Men jeg tviler på at de fleste leserne av Ridgways roman vil tenke over de teoretiske og politiske undertonene på spill her, for *The River of No Return* er en utrolig spennende og underholdende tidsreiseroman hvor vi møter Nick Falcott som våkner opp i en sykehusseng i vår tids London, to hundre år etter at han var ble skadet under Napoleonskrigen på 1800-tallet. Nick blir tatt i mot av The Guild, en organisasjon som hjelper folk som kan reise i tid og rom og som forsøker å styre tidens gang, og blir hurtig spunnet inn i et større historiepolitisk spill hvor han blir sendt tilbake til 1800-tallet for å unngå at kontrollen over fremtiden kommer i de gale hender. Det er lenge siden jeg har vært så oppslukt av en roman som jeg var i møte med Ridgways bok, og jeg kan nesten ikke vente til fortsettelsen som visst nok er på vei snart...

Eve Kosofsky Sedgwick, *Fat Art, Thin Art* (Duke UP, 1994)

Eve Kosofsky Sedgwick (1950-2009) er helt klart en av mine helt store queerteoretiske forbilder. Bøker som *Between Men* (1985), *Epistemology of the Closet* (1990), *Tendencies* (1992) og *Touching Feeling* (2003) er ikke til å komme utenom hvis man er interessert i seksualitetens historie, relasjonen mellom homoseksualitet og homososialitet, litteratur og politikk, affektteori og pedagogikk, og så videre. Jeg har lenge hatt en svakhet for Sedgwicks poesi, og *Fat Art, Thin Art* er en diktsamling jeg ofte vender tilbake til. Relasjonaliteten står i sentrum i diktene som kretser om ulike møter mellom kropper i forskjellighet. Her er smertefulle dikt om altfor tidlig avskjeder med venner som er døende av aids. Her er tekster om å leve med brystkreft og leger som arbeider med ens kropp. Her er tekster om å ha en stor kropp i en verden som fordømmer "fat bodies"...

How much mourning there already is, warm and elastic membrane, between us

Juliana Spahr, *The Transformation* (Atelos Press, 2007)

Juliana Spahr deler Amelia Jones' interesse for radikal relasjonalitet. Dette er særdeles tydelig i den nydelige diktsamlingen *This Connection of Everyone With Lungs* (2005), skrevet i etterkanten av terrorangrepet på World Trade Center i New York. I en tid hvor president Bush satte i gang et krigsmaskineri basert på motsetninger mellom "gode" og "onde", "oss" og "dem", "kristne" og "muslimer", skriver Spahr insisterende om møtepunkter og koblinger mellom kropper i forskjellighet:

as everyone with lungs breathes the space between the hands and the space around the hands in and out

as everyone with lungs breathes the space between the hands and the space around the hands and the space of the room in and out

as everyone with lungs breathes the space between the hands and the space around the hands and the space of the room and the space of the building that surrounds the room in and out

Mange av Spahrs dikt er preget av en repetitiv og akkumulativ skrift som binder sammen ulike kropper og nyheter og kriser og sorg og personlige og politiske størrelsesordener. Dette suggererende språket dominerer også boken *The Transformation* som handler om et kjærlighetsforhold som sprenger språkets grenser. Denne memoir-lignende romanen (eller romanlignende memoiren) kretser rundt en kvinnelig forfatter som lever i et forhold med to menn – en begjærlig treenighet som utfordrer kulturens dominerende orientering mot tosomhet, parforhold, binære motsetninger og rene kontraster. I *The Transformation* utforsker Spahrs jegets grenser i et begjærlig språk der kjærlighetens trianguleringen presser frem nye subjektiviteter, figurer, tankemåter og rytmer. Og også her kobles det personlige sammen med det politiske. Romanens fokus på ulike kulturelle dominans- og koloniseringsformer utfoldes ikke bare i forhold til heternormativitetens begrensninger, men også i USAs uferdige kolonihistorie på Hawaii, hvor hovedpersonene er bosatt under store deler av boken.

Julie Sten-Knudsen, Atlanterhavet vokser (Gyldendal, 2013)

Rasisme har vært tema for heftige debatter i den danske offentlighet i de seneste månedene. Men nivået på debattene og det vokabular som har vært brukt i diskusjonene om forskjellighet, marginalisering og eksklusjon har ofte vært særdeles unuansert og upresist. Det å snakke om "hvithet" har spesielt falt mange hvite maktfulle menn for brystet, nok spesielt fordi det å utpeke rasialiserte hierarhier posisjoneringer på denne måten utfordrer den "fargeblinde" ideologi som lenge har preget dansk kulturdebatt. I et ønske om ikke å tildele kategorien rase noen betydning har mange lenge forsøkt å unnlate å "se" hudfarge og i stedet tale om kultur og etnisitet, når de skal beskrive forskjeller mellom mennesker. Denne "farveblinde" manøveren har lenge blitt forstått som et ledd i en antirasistisk strategi. Men denne fargeblinde ideologien – de gode intensjoner til tross – har gjort det vanskelig å forstå farge og rase som betydningsskapende og forskjellssettende mekanismer i samfundet. Julie Sten-Knudsens *Atlanterhavet vokser* er en kjærkommen og viktig utgivelse i dette henseende. I diktsamlingen til Sten-Knudsen møter vi en hvit kvinne som reflekterer over sitt forhold til sin halvsøster som ikke reiser under hvithetens tegn. Eller rettere, diktene i bokens første del reflekterer over omverdenens blikk på disse to halvsøstrene som på grunn av deres forskjellige rasiale tegn på kroppen blir behandlet og forstått så forskjellig i Danmark, og som har vært medvirkende til at jefortellerens ikke-hvite halvsøster nå er bosatt i USA, hvor rasismen ikke er så intens som i Danmark. Relasjonen mellom søstrene som har Atlanterhavet mellom seg fungerer som en prisme for diktsamlingens utforskning av rasismens uferdige historie i og rundt Danmark – fra Danmarks involvering i slavehandel, til den strukturelle rasisme som preger hverdagen for mange ikke-hvite i Danmark i dag. I likhet med kunstnere som Jeannette Ehlers, Maja Lee Langvad og Athena Farrokhzad bidrar Sten-Knudsens diktsamling til å nyansere forståelsen av hvordan det er den strukturelle rasismen som gjør rase til en meningsfylt og problematisk kategori som vi må forholde oss til – ikke omvendt.

David Wojnarowicz, *Close to the Knives - A Memoir of Disintegration* (Vintage, 1991)

Mens Jarman lar blomstenes sårbare men stanhafte eksistens på den gylde stranden i Dungeness fungere som et lavmelt refleksjonsrom for å diskutere homofobiens dødelige konsekvenser under aids-krisen i England, dirrer raseriet over sidene i den amerikanske kunstneren og aids-aktivisten David Wojnarowicz essaysamling *Close to the Knives*. Etter at Wojnarowicz ble hiv-smittet raste han for alvor ut mot det dødelig heteronormative USA, og denne fantastisk rasende boken fremviser hvordan fantasien er det eneste fristedet som gjenstår hvor radikale handlinger er mulig. I sin ukontrollerbare fantasi kan han fortsatt knulle uten kondom. Her kan han helle bensin over og tenne fyr på den homofobe senatoren Jesse Helms og kaste kongressrepresentant William Dannemeyer ut fra toppen av Empire State Building. Fantasien er et sted hvor raseriet kan få utløp, og det letter trykket, om enn kun i korte perioder. For Wojnarowicz blir språket og representasjonen et våpen, og fantasien et handlingsrom som kan bidra til ødelegge bildet av det han kaller "THE ONE TRIBE NATION", for å ønske den ignorante majoritetsbefolkningen velkommen til virkelighetens mareritt.

Audre Lorde, *Zami: A New Spelling of My Name* (Crossing Press, 1982)

Forfatterskapet til Audre Lorde (1934-1992) har fått ny oppmerksomhet i de siste årene innenfor både antirasistiske og queerfeministiske politiske kretser så vel som innenfor ulike kjønnsforskningstilgjør – også i Skandinavia. Lorde har vært en av de helt sentrale tenkerne innenfor *black lesbian feminism*, og hennes teoretiske, poetiske og essayistiske tekster har satt sterkt preg på tenkningen til mange av de siste årenes viktigste queerteoretiske og antirasistiske teoretikere (som Sara Ahmed, Fatima ElTayeb, José Esteban Muñoz m.fl). Jeg har lært utrolig mye av å lese både Lordes dikt, taler og essays, og det er sjeldent jeg klarer å ha et kurs uten å servere studentene en tekst eller to fra klassikeren *Sister Outsider: Essays and Speeches* (1984). *Zami* er Lordes "biomythography" – en selvbiografisk fortelling som viser fremveksten av Lorde som en politisk tenker og aktivist. Beskrivelsene fra oppveksten i Harlem på 1940-tallet, studietiden på Hunter College, til hennes engasjement i kvinnesaksgrupper, borgerrettighetskampen og lesbiske bevegelser, viser Lordes evne til å trekke teoretiske, politiske og historiske refleksjoner ut av scener fra et liv preget av interseksjoner mellom rasisme, homofobi, og misogyni, så vel som styrke hentet fra kollektiv motstand, lesbisk kjærlighet, familieband, og poesi.